

Tórshavn, 30-11-01
Jnr. 98-32-305
305-002 Fíggjarnevndin.doc
Sigurd Poulsen

Fíggjarlógin 2002. Viðmerkingar um ávirkan á eftirspurning og konjunkturstøðu.

Fíggjartýringarskipan landsstýrisins hevur fleiri ymisk mögulig uppbýti, tá inntøkur, útreislur o.a. skulu sundurgreinast, t.d. greinabýti, málsbýti, stovnsbýti og standardkontobýti. Tá samskiftið millum landskassan og restina av búskapinum skal kannast er standardkontobýti mangan tað mest nýtiliga. Standardkonto býtið kann eisini nevnast búskaparbýti ella tjóðarroknaskaparbýti. Tað sum hevur áhuga er, hvussu aðrir sektorar í búskapinum verða ávirkaðir av virksemi landskassans.

Talva 1 er ein uppseting av tolum fyrir landskassan fyrir tíðina 1997 – 2002. Standardkonti eru bólkaðar eftir hvørja ávirkan útreiðslur og inntøkur hava á eftirspurningin til framleiðslu hjá øðrum sektorum í búskapinum. Talvan hevur 4 høvuðsbólkar:

- Útreiðslur og inntøkur við beinleiðis eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar.

Stýrini, stovnar og fyritøkur hjá landinum hava starvsfólk, keypa tænastur og vørur til rakstur og ílögur og selja tænastur. Hetta virksemið hevur beinleiðis ávirkan á eftirspurningin við veitingum til og frá landinum.

Tað er eitt sindur skiftandi, hvørjar fyritøkur hjá landinum eru tiknar við í fíggjarlógin og landsroknaskapin, men við at kanna nettoútreiðslurnar skuldu skeivleikar ikki staðist av hesum.

Einstakar av ílögum landskassans eru framleiddar í útlondum og hava tí ikki ávirkan á virksemið. Í postinum 31a eru minustöl sett fyrir at hava hetta atlitið við. Upphæddirnar eru fluttar til post 31b í “d. Postar við lítlari eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar”

Aðrar ílögur hjá landinum verða framdar í partafelögum, t.d. tunnilsgerð, og eru tí ikki við í fíggjarlógin og landsroknaskapinum. Tunnilsgerðin verður fíggjað við partapeningi, sum er inniskotin av landinum, og lánum frá Íleggingargrunninum fyrir Føroyar. Ílögurnar hjá tunnilsfelagnum eru tiknar við í hesum bólkinum í tveimum postum: “81a Keyp av virðisbrøvum (Tunnilsgerð)” og “XX Egin- og lánfíggjað tunnilsgerð”. Hesir báðir postarnir eru so mótroknaðir í bólki “d.3 Fíggjarpstar o.a.”

- Útreiðslur við óbeinleiðis eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar.

Veitingar til einstaklingar, vinnu ella felagsskapir hava eina óbeinleiðis ávirkan á eftirspurningin, tí at móttakarin hevur valið millum at brúka peningin ella at spara part av honum upp.

Flytingar millum almennar stovnar eru tiknar við her, tí at flytingarnar millum land og kommunur og broytingarnar í teimum hava týdning fyrir eftirspurningin uttanfyri landskassan.

c. Inntøkur við óbeinleiðis eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar.

Skattir, avgjöld o.a. sum verður goldið landinum hefur óbeinleiðis ávirkan á eftirspurningin, tí at gjaldarin kann velja, hvort nýtsla ella uppsparing skal minka, tá skattur ella gjöld verða økt.

d. Postar við lítlari eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar.

Ríkisveitingar verða ikki goldnar av føroyingum. Rentuútreiðslur landskassans eru mest til donsku stjórnina. Rentuinntøkur landskassans eru fyri stóran part uttanífrá, men lutvís eisini úr Føroyum, men hildið verður ikki at feilurin er so stórur av at bólka tær her.

Ílögur gjørdar í útlondum eru í hesum bólki tiknar við í posti 31b.

Ílögur í tunnilsgerð er mótroknaðar í hesum bólki við posti 81b og posti XX

Fíggjarpostar eru tiknir við í henda bólkin, hóast útlán væl kunnu hava eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar. Støddin á postunum hefur týdning fyri avgerðina.

Í talvu 2 eru høvuðspostarnir í talvu 1 endurtiknir og í talvu 3 er víst, hvussu høvuðspostarnir broytast í prosentum. Til sammetingar er talva 4 sett upp við tolum fyri bruttotjóðarúrtøku og útgoldnar lónir.

Bólkur a. Rakstrar- og løguútreiðslur landskassans hava hesi seinnu árini havt stóran vökstur. Í 2000 og 2001 hevur vöksturin verið sera stórur: ávikavist 11,2% og 15,4%. Í 2002 sær vöksturin út til at vera 4,7%. Tunnilsgerð og skipagerð í útlondum hefur sjálvandi stóra ávirkan á tølini.

Bólkur b. Veitingarútreiðslurnar hava samanlagt havt minking í 1998 og lítlan vökstur fram til 2000, men tykjast at vaksa góð 11% í 2001 og 5,5% í 2002. Gongdin er rættliga ymisk fyri einstøku postarnar. Vinnustudningar eru minkaðir 3 tey fyrstu árini, men siggja út at vaksa nógv bæði í 2001 og 2002. Veitingar til einstaklingar eru øktar nógv í 2000 og 2001. Flytingarnar millum land og kommunur skifta nógv í 1999, 2000 og 2001.

Bólkur a. og b., tvs. Rakstrar-, løgu- og veitingarútreiðslur samanlagt tykjast at hava havt tálmandi ávirkan á búskapin í 1998, tá tær hækkaðu 1%. Í 1999 og 2000, tá hesar útreiðslurnar vaksa 6,3% og 9,1%, hava tær virka neutralar til stimbrandi, og í 2001 við 13,6% í vökstri hava tær verið störliga stimbrandi. Í 2002 tykist vöksturin við 5% meira moderatur, men tó neyvan tálmandi.

Bólkur c. Skattur, avgjöld o.a. vuksu í 1999 og 2000 ávikavist við 13,3% og 6,9% og hava hesi árini havt tálmandi og út við neutrala ávirkan á eftirspurningin. Tølini fyri 2001 og 2002 eru metingar úr tilfarinum, sum fylgir við uppskotinum til figgjarlóð fyri 2002, og vísa vökstur uppá 11,9% og 3,6% hvort árið.

Í talvu 5 er víst ein figgjarpolitisk javnvág, sum vísis munin á útreiðslum og inntøkum landskassans, sum hava ávirkan á virksemið í øðrum sektorum. At henda javnvágin í talvuni er positiv merkir, landskassin setur fleiri pengar í umfar, enn hann tekur úr umfarinum. Javnvágin er somuleiðis sett í mun til BTÚ. Eftir hesum tykist tann stimbrandi ávirkanin á virksemið at verða minkað frá umleið 8% í 1997 til eini 2,4% í 1999 og síðan at vaksa aftur til eini 4% av BTÚ í 2002.

Talva 6 vísir miðalvökstur pr ár tey bæði skeiðini: 5-ára skeiðið 1998-2002 og 4-ára skeiðið 1999-2002. 5-ára skeiðið vaksa bæði inntøkur og útreiðslur, sum hava eftirspurningsávirkan, minni enn bruttotjóðarúrtókan. 4-ára skeiðið vaksa hesir postar nærum líka nógv sum bruttotjóðarúrtókan. Eftir at vera fallandi sum partur av BTÚ fram til 2000 tykjast landskassans eftirspurningsávirkandi útreiðslur saman við tunnilsgerð at vera vaksnar í 2001 og síðan á sama stigi í 2002. Skattatrýstið frá skattum, avgjöldum o.ö. hefur skift ár til ár millum 32,6% og 31,2% av BTÚ.

Búskapurin veksur nógv í lötuni, umleið 11% í leypandi prísum bæði í 2000 og 2001, sum svarar til vökstur uppá 6% - 7% í keypsorku hesi bæði árin. Búskapurin er nær við kapasitetsmark á nøkrum økjum. Arbeiðsloysi í september 2001 er um 3% av arbeiðsstyrkini. Stórur tørvur tykist at vera á virkisholum. Hetta eru viðurskifti, sum gera, at tað er vági at lata almennar útreiðslur vaksa líka nógv sum búskaparvöksturin, tá hetta ikki verður kompenserað við vökstri í skattatrýstinum.

Ein vandi er, at fyritøkur noyðast at yvirbjóða í innkeypsprísum og lønum fyrir at megna at nøkta eftirspurningin til framleiðslu sína. Ein annar vandi er vaksandi trýst á húsaprísir.

Gamla prístalið bendi á ein prísvökstur í 2000 uppá 4,9% sammett við 1999. Ein sambinding milllum gamla og nýggja prístalið bendir á ein prísvökstur í 2001 uppá umleið 3% - 3,5% sammett við 2000. Serstakliga av útifrákomandi ávirkan so sum fallandi rentum og orkuprísum avtekur vöksturin í prisunum herheima. Inflatiónin kann væl vera 0,5% - 1% hægri hjá okkum enn í ES-londum, sum vit samhandla nógv við.

Sambært húsaleigupostinum í nýggja prístalinum vaksa húsaprísir sjónliga meira enn aðrir prísir.

Búskapurin er vaksin nógv, síðan tey ringu kreppuárini. Tað er tó ikki heilt einfalt at avgera, hvort búskapurin kann vaksa víðari í nógv ár afturat frá tí støði, sum hann hevur nú, ella vit skulu vænta eina tillaging, har hann fer at minka, áður enn hann kann vaksa aftur. M.a. av hesum er ikki lætt át fáa semju um búskaparpolitikkin.

Landsbankin ætlar at medvirka til kanningar, sum økja vitanina um búskapin á hesum øki.

Ein partur av tjakinum í fjølmiðlunum í seinastuni hevur snúð seg um, at børn, veik og gomul hava truplar umstøður. Tað kann væl henda, at tann stóri búskaparvöksturin økir trýstið á hesar veikaru bólkkarnar, og tey sum skulu vera um teir, tí at tað er so nógv arbeiði og tí eisini tørvur á tænastum.

Ein heldur lakari búskaparvökstur, hevði tí helst eisini hjálpt til, at umstøðurnar hjá hesum fólkum betri kundu fylgt við broytingunum á øðrum økjum í samfelagnum.

Tað er tí nógv, sum talar fyrir, at landsstýri og lögting ikki eiga at skunda enn meira undir búskaparvöksturin við útreiðsluvökstri og skattalættum.

Talva 1. Lánskassan - eftirspurninsávirkán á aðrar innlendskar sektorar
Roknspapotl 1997-2000, meting fyrir 2001-02

	R1997	R1998	R1999	R2000	MF2001	U2002
a Útreiðslur og inntøkur við beinleiðis eftirspurningsávirkán á aðrar sektorar						
11 Lønir v.m.	952	1.042	1.211	1.306	1.378	1.542
14 Keyp av vörum og tænastum	361	417	465	646	604	656
15 Keyp av útbúnaði, netto	44	44	75	75	84	76
16 Leiga, viðlíkahald og skattur	45	79	79	84	81	88
19 Ymsar rakstrarútreiðslur	-1	2	7	5	10	13
a1 Rakstrarútreiðslur	1.400	1.583	1.837	2.116	2.157	2.375
21 Søla av vörum og tænastum	-169	-249	-388	-571	-521	-554
25 Eftirlits- og umsjónaravgjöld	-4	-8	-6	-8	-8	-8
29 Ymsar rakstrarinntøkur	-6	-3	-4	-6	-3	-3
a2 Rakstrarinntøkur	-179	-261	-398	-586	-532	-565
a3 Rakstrarútreiðslur, netto (a1+a2)	1.222	1.323	1.439	1.530	1.625	1.810
31 Bygging og løguframleiðsla	45	54	115	164	191	231
31 a Tílrætting við. løguframleiðslu í útlandi			-35	-55		-90
81a Keyp av virðisbrövum (Tunnilsgerð)		20	20	20	20	25
XX Egin- og lánfíggjað tunnilsgerð		-20	-20	20	75	50
32 Útvegan av løgu o.ø.	17	23	4	13	43	21
a4 Løguútreiðslur	62	77	84	161	329	237
42 Søla av løgu o.ø.	-1	-1	-1	0	-2	-2
a5 Løguinntøkur	-1	-1	-1	0	-2	-2
a6 Løguútreiðslur, netto (a4+a5)	62	76	83	161	327	234
a Rakstrar- og løguútreiðslur, netto (a3+a6)	1.283	1.399	1.522	1.692	1.952	2.044
b Útreiðslur við óbeinleiðis eftirspurningsávirkán á aðrar sektorar						
52 Tílskot til einstaklingar	849	848	877	955	1.071	1.080
53 Stuðul til vinnu	156	92	52	52	95	126
54 Stuðul til annað virksemi	142	102	107	101	79	86
55 Ílögustuðul o.a.	14	9	4	3	8	6
b1 Veitingarútreiðslur	1.161	1.051	1.040	1.112	1.253	1.298
71 Innanh. flyt. millum almennar stovn. - útr	54	74	70	90	51	52
72 Flyting til kommunur	85	91	141	115	76	82
75 Keyps-mvg	55	64	65	69	65	75
76 Innanh. flyt. millum almennar stovn. - innt.	-51	-63	-61	-82	-58	-52
77 Flyting frá kommunum	-130	-135	-142	-119	-70	-66
79 Innanvirkis bókingar	0	0	0	0	0	0
b2 Flyting millum almennar stovnar (b1+b2)	12	30	73	73	63	91
b. Veitingarútreiðslur	1.173	1.081	1.113	1.184	1.316	1.389
a+b Rakstrar, løgu- og veitingarútreiðslur, netto	2.456	2.480	2.635	2.876	3.268	3.434

Talva 1. Lánskassan - eftirspurninsávirkan á aðrar innlendskar sektorar
Roknkapartøl 1997-2000, meting fyrí 2001-02

	R1997	R1998	R1999	R2000	MF2001	U2002
c Inntókur við óbeinleiðis eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar						
61 Skattur og avgjöld	-1.939	-2.133	-2.397	-2.572	-2.832	-2.969
62 Kravd gjöld, bøtur o.a.	-22	-24	-25	-28	-84	-47
63 Vanligar flyingarinntókur	-9	-6	-18	-12	-12	-12
64 Aðrar flyingarinntókur	-2	-1	-12	-9	-5	-11
c Skattir, avgjöld o.a.	-1.972	-2.165	-2.452	-2.620	-2.933	-3.039
d. Postar við lítlari eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar						
65 Flyingar úr Danmark	-922	-1.845	-973	-1.005	-1.026	-670
31 b Tilrætting viðv. lögumframeiðslu í útlandi			35	55		90
51 Tilskot til útlandið o.a.	18	18	22	22	20	22
57 Rentuútreiðslur o.a.	409	323	226	214	206	202
67 Rentuinnntókur og vinningsbýti	-149	-201	-167	-142	-106	-143
68 Roknað renta					-1	-1
d.1 Flyingar millum Føroyar og útheimin	-643	-1.706	-857	-856	-907	-500
17 Avskrivningar o.a.	0	1	2	5	4	4
81 Keyp av virðisbrøvum	0	98	20	21	20	25
81b Keyp av virðisbrøvum (Tunnilsgerð)	0	-20	-20	-20	-20	-25
XX Egin- og láanfiggjað tunnilsgerð	0	20	20	-20	-75	-50
82 Útlán v.m.	16	35	29	38	6	8
85 Søla av virðisbrøvum	-1	0	-1	0	0	0
86 Afturgjaldan av útlánum v.m.	-33	-115	-24	-24	-15	-16
87 Upptøka av lánum	0	0	0	0	0	0
d.3 Fíggjarpostar o.a.	-19	19	26	-2	-80	-54
d. Postar við lítlari eftirspurningsávirkan á aðrar sekt	-662	-1.687	-831	-857	-987	-554
Netto úrslit	-178	-1.371	-648	-601	-652	-159

Viðmerkingar:

1) Postarnir 53 Stuðul til vinnu og 86 Afturgjalding av útlánum eru báðir minkaðir í 1998 við við 211,2 mkr og í 1999 við 449,7

mkr. Tað er avskriving av lánum til fiskivinnuna, sum er tikan úr á henda hátt.

2) Útreiðslurnar samsvara annars við fíggjarlógaruppskotíð fyrí 2001.

3) Skattir og avgjöld eru nakað hægri í 2001, men annars samsvara inntókurnar við fíggjarlógaruppskotíð fyrí 2001.

Talva 2. Landskassin - eftirspurninsávirkan á aðrar innlendskar sektorar
Roknkapartøl 1997-2000, meting fyrir 2001-02

		R1997	R1998	R1999	R2000	MF2001	U2002
a3	Rakstrarútreiðslur, netto (a1+a2)	1.222	1.323	1.439	1.530	1.625	1.810
a6	Løguútreiðslur, netto (a4+a5)	62	76	83	161	327	234
a	Rakstrar- og løguútreiðslur, netto (a3+a6)	1.283	1.399	1.522	1.692	1.952	2.044
b.	Veitingarútreiðslur	1.173	1.081	1.113	1.184	1.316	1.389
a+b	Rakstrar, løgu- og veitingarútreiðslur, netto	2.456	2.480	2.635	2.876	3.268	3.434
c	Skattir, avgjøld o.a.	-1.972	-2.165	-2.452	-2.620	-2.933	-3.039
d.	Postar við lítlari eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar	-662	-1.687	-831	-857	-987	-554
	Netto úrslit	-178	-1.371	-648	-601	-652	-159

Talva 3. Broyting frá árinum fyrir í prosent

		R1997	R1998	R1999	R2000	MF2001	U2002
a.3	Rakstrarútreiðslur, netto (a.1-a.2)	8,3%	8,8%	6,3%	6,2%	11,4%	
a.6	Løguútreiðslur, netto	23,8%	8,9%	94,4%	102,5%	-28,3%	
a.	Rakstrar- og løguútreiðslur, netto	9,0%	8,8%	11,2%	15,4%	4,7%	
b.1	Veitingarútreiðslur	-7,8%	3,0%	6,4%	11,1%	5,6%	
a.+b.	Rakstrar, løgu- og veitingarútreiðslur, netto	1,0%	6,3%	9,1%	13,6%	5,1%	
c.	Skattir, avgjøld o.a.	9,8%	13,3%	6,9%	11,9%	3,6%	
d.	Postar við lítlari eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar	154,9%	-50,7%	3,1%	15,2%	-43,9%	
	Netto úrslit	671,6%	-52,8%	-7,2%	8,4%	-75,6%	

Talva 4. BTÚ og útgoldnar lónir í leypandi prísum

		R1997	R1998	R1999	R2000	MF2001	U2002
1	Bruttotjóðarúrtøka	6.167	6.961	7.511	8.320	9.242	9.741
1.1	Prosentrökstur		12,9%	7,9%	10,8%	11,1%	5,4%
2	Útgoldnar lónir	3.766	4.138	4.434	4.879	5.443	5.715
2.1	Prosentrökstur		9,9%	7,2%	10,0%	11,6%	5,0%

Viðmerkingartil talvu 4:

1) Útgoldnu lónirnar til og við september 2001 java sammett við somu tíð 2000 havgð vökstur sum er 12,4%. Fyri alt árið 2001 eru lónirnar settar at vaksa við 11,6%. BTÚ er sett at vaksa við 11,1%, tvs. nakað minni enn lónirnar. Serstakliga í alivinnuni veksur framleiðsluvíðið minni enn lónarkostnaðurin.

2) Sum gongdin hefur verið seinasta árið, kann vöksturin í útgoldnum lónum í 2002 fara at verða eini 6% til 7%, sjálvt um lónirnar í útflokningsvinnum ikki vaksa. Í talvuni er vöksturin í útgoldnum lónum settur til 5% og í BTÚ til 5,4%, tvs. varðisliga.

Talva 5. Úrslit á eftirspurningsávirkandi postum landskassans

		R1997	R1998	R1999	R2000	MF2001	U2002
a+b	Rakstrar, løgu- og veitingarútreiðslur, netto	2.456	2.480	2.635	2.876	3.268	3.434
c	Skattir, avgjøld o.a.	-1.972	-2.165	-2.452	-2.620	-2.933	-3.039
	Fíggjarpolitisk javnvág	484	315	183	256	335	395
1	Bruttotjóðarúrtøka	6.167	6.961	7.511	8.320	9.242	9.741
a+b	Rlv- útreiðslur í % av BTÚ	39,8%	35,6%	35,1%	34,6%	35,4%	35,3%
c	Skattur, avgjøld o.a. í % av BTÚ	-32,0%	-31,1%	-32,6%	-31,5%	-31,7%	-31,2%
	Fíggjarpolitisk javnvág í mun til BTÚ	7,8%	4,5%	2,4%	3,1%	3,6%	4,1%

Talva 6. Broyting í miðal pr ár 1998-02 og 1999-02

		1998-2002	1999-2002
a.3	Rakstrarútreiðslur, netto (a.1-a.2)	8,2%	8,2%
a.6	Løguútreiðslur, netto	40,3%	44,4%
a.	Rakstrar- og løguútreiðslur, netto	9,8%	10,0%
b.1	Veitingarútreiðslur	3,6%	6,5%
a.+b.	Rakstrar, løgu- og veitingarútreiðslur, netto	7,0%	8,5%
		0	0
c.	Skattir, avgjøld o.a.	9,1%	8,9%
		0	0
	Postar við lítlari eftirspurningsávirkan á aðrar sektorar		
d.		15,7%	-19,1%
		0	0
	Netto úrslit	108,9%	-31,8%
1	Bruttotjóðarúrtøka	9,6%	8,8%
2	Útgoldnar lønir	8,7%	8,4%